

Suomen Keskustan Sivistyspakka:

Kohti sivistyksen kansanvaltaa

Keskusta
Se kotimainen.

Sivistyksen
saavutetta-
vuus

Ammatti-
taidon kun-
nianpalautus

Elämän-
mittainen
oppiminen

Suomalaisen
kulttuurin
taitekohta

Suomen Keskustan Sivistyspakka:

Kohti sivistyksen kansanvaltaa

Keskustan sivistyspoliittinen linjaus
Kesäkuu 2022

Keskustan
politiikkalinjaukset
2021-2023
Keskusta tiivistää ja
priorisoi politiikkalinjauk-
sistaan eduskuntavaalioh-
jelmansa tavoitteet. Ne
sovitetaan talouden
raameihin.

Keskusta on ratkaisuja etsivä sivistysliike	5
Tämä on Keskustan linja.....	6
Sivistyksen saavutettavuus.....	8
Ammattitaidon kunnianpalautus	12
Elämänmittainen oppiminen.....	15
Suomalaisen kulttuurin taitekohta.....	18

Kuvat: Kuvatoimisto Rodeo ja Adobe Stock

Marraskuu 2021. Intian Delhissä maiseman päälle on verhoutunut harmaa savusumu. Ilmansaasteiden taso on niin korkealla, että ulkona on vaarallista liikkua. Saasteet johtavat lasten koulunkäynnin tilapäiseen keskeytymiseen. Luokkahuoneiden ovet pysyvät kiinni ja me mietimme, koska vastaavat ongelmat saavuttavat Suomen.

Rajattomia tarpeitaan tyydyttävä ihmiskunta on saavuttanut luonnonraajat. Ilmastomuutos on vain yksi esimerkki, jossa ihmisten olemassaolon turvaava, herkkä ympäristö horjuu. Muutos johtuu ihmisen käytöksestä ja meidän jokaisen valinnoista.

Tässä piilee tämän tarinan hopeareunus:

omia valintojaan voi muuttaa.

Ihminen voi muuttua.

Sivistys on kestävää tulevaisuutta rakentava voima. Ihmisten kasvu ja inhimillinen pääoma on aina uudistamisen lähtökohta. Keskustan ihmiskäsityksessä kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Sivistys on jokaisen oikeus, eikä vain harvojen etuoikeus.

Sivistykseen liittyy kyky itsenäiseen ajatteluun ja moraaliseen päätöksentekoon. Sivistynyt ihminen pystyy perustelemaan omia näkemyksiään, esittämään ja ottamaan vastaan kritiikkiä, ratkaisemaan konflikteja, kantamaan vastuuta luonnon ja eläinkunnan hyvinvoinnista sekä rakentamaan konsensusta. Sivistys kannattelee ihmistä, yhteisöjä ja ympäristöä. Sivistynyt ihminen osaa elää ihmisiksi. Sivistys karttuu kokemuksella ja vuorovaikutuksella. Jokaisella meistä tulee olla mahdollisuus kasvaa, kehittää taitojamme sekä kantaa vastuuta.

Sivistys on ratkaisijan paikalla ilmastonmuutoksen torjumisessa, sotien lopettamisessa ja demokratian puolustamisessa, elinkeinoelämän osaajapulassa sekä jokaisen ihmisen mielekkäässä elämässä. Sivistynyt ihminen ottaa voimavarojensa mukaan osaa ratkaisujen kehittämiseen ja toimeenpanemiseen. Sivistynyt kansakunta on vielä yksittäistä ihmistäkin suurempi muutosvoima.

Ensiaskleet kohti parempaa on jo luotu.

Keskusta on ratkaisuja etsivä sivistysliike

Näin on määritelty Keskustan itselleen asettamassa tehtävässä eli missiossa (Keskusta 2030 -ohjelma). Olemme yhteistyön ja vahvan yhteishengen joukkue. Keskusta on kansalaisten liike, joka uskoo ihmisyyteen.

Sivistyksen painoarvon lisääminen on ajankohtaisempaa kuin ehkä koskaan. Euroopassa käydään jälleen sotia ja arkeamme on haastanut uudenlainen kulutauti korona. Sivistyksestä on tullut sote-uudistuksen myötä kuntien isoin tehtävä. Ajassamme haastavat sukupolvien pieneneminen, osaamistarpeiden nopea muutos ja osaajapula, oppimistulosten eriytyminen sekä luonnon ja ilmaston muutokset. Globalisaatio ja digitalisaatio muuttavat totuttua. Katse tulee kohdistaa kauas.

Keskusta huolehtii siitä, että sivistyksestä ei tule vain harvojen oikeutta esimerkiksi postinumeron, elämänvalintojen, iän tai kansalaisuuden perusteella. Keskusta on koulutuksen elitismiä vastaan. Pidämme kiinni tutkintokoulutuksen maksuttomuudesta ja mahdollisuuksien tasa-arvosta kaikille suomalaisille. Ihmisen varallisuus ei saa ratkaista sivistyksen tasoa. Itseasiassa, juuri sivistyspolitiikka on parasta mahdollista köyhän asiaa. Suomi on tarina siitä, miten jokaiselle on rakennettu tasa-arvoinen oikeus koulutautua ja kasvaa.

Sivistys on ennen kaikkea mahdollisuus hyvinvoinnin lisäämiseen ja ihmisenä kasvamiseen. Keskusta tunnistaa, että koulutus on myös talouskasvun edellytys. Koulutus- ja tutkimuspanostuksilla nostetaan tuottavuutta, turvataan työllisyyttä, lisätään hyvinvointia ja ehkäistään syrjä-

tymistä. Tätä ajattelutapaa säätelee kuitenkin näkemys kaupallisista markkinoista ja siksi tämä ajattelutapa on suppea suhteessa sivistyksen koko potentiaaliin.

Kun haluamme ylläpitää vaurautta, pitää meillä olla malttia panostaa sivistykseen. Tavoitteissa onnistuminen edellyttää koulutuksen perusrahoituksen vahvistamista. Keskusta on sitoutunut yhteiseen parlamentaarisesti sovittuun koulutuspoliittiseen selontekoon, jonka tavoitteena on ratkaista koulutuksen rahoituksen korjausvelka ja antaa työrauha nykyisen kaltaisille rakenteille. Olemme olleet rakentamassa uutta parlamentaarisesti hyväksyttyä rahapelituotoilla rahoitettavaa yleishyödyllisten toimintojen rahoitusmallia. Yhteisen sopimuksen myötä muun muassa kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön rahoitus siirretään valtion budjettiin. Näin saamme turvattua sivistystä tekevien järjestöjen rahoituksen. Lisäksi olemme sitoutuneet parlamentaariseen sopuun tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-rahoinen nostamiseksi 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä. Jo pelkästään nämä yhteiset tavoitteet edellyttävät sivistyksen resurssien kasvattamista. Tämän lisäksi Keskusta näkee, että sivistyksen arvonnousu edellyttää myös arvovallintoja erityisesti koulutuksen ja kulttuurin kentällä.

Keskusta 2030 -ohjelma:

www.keskusta.fi/keskusta-2030

Tämä on Keskustan linja

Tämä on Keskustan sivistyspoliittinen linjaus vuoteen 2030. Pakassa on neljä kärkeä, joiden alle on koottu tavoitteita. Sivistyksen saavutettavuus on Keskustalle tinkimätön tavoite. Me tunnistamme ammattitaidon merkityksen laadun takeena. Keskusta haluaa ratkaista osaajapulan ja osattomuuden kokemukset, ja vastaa niihin elämänmittaisella oppimisella. Yhteiskunnan eheyden ja mielenterveyden vahvistamiseen tarjoamme lääkkeeksi

kulttuuria ja liikuntaa, jotka vahvistavat juurevuutta ja yhteisöllisyyttä. Poistetaan esteet kouluttautumiselta sekä uusien tietojen ja taitojen oppimisesta.

Pakassa on myös kolme megatrendiä, joiden avulla kuvaamme sivistyspolitiikan keskeisimpiä ratkaistavia kysymyksiä 2020-luvulla. Sivistys vie Suomen kestävyyden, oikean tiedon ja mielen hyvinvoinnin polulle.

SIVISTYSPAKKA

Kestävyys
Oikea tieto
Mielenterveys

KESTÄVYYS

Sivistys vie Suomen kestäväälle polulle. Se on välttämätöntä, sillä kestävyys on yhteiskunnan eheyden edellytys. Esimerkiksi opetussuunnitelmissa on hyvästä syystä ryhdytty puhumaan ekososiaalisesta pedagogiikasta, mikä tarkoittaa isojen haasteiden opettamisesta jokaiselle suomalaiselle. Sekä sosiaalisen, ympäristöllisen kuin taloudellisen kestävyysvajeen kurominen on Suomen tärkein pitkäjänteinen tavoite, joka on sivistyksen ratkaistavissa.

OIKEA TIETO

Sivistys lisää kriittistä ajattelua, medialukutaitoa ja tiedon ymmärtämistä. Sivistynyt ihminen kykenee käyttämään tietoa kestäväällä tavalla. Ihmisten suhde tietoon on muuttunut digitalisaation ja globalisaation myötä niin, että tieto on myös kauppatavaraa. Media vaikuttaa ajatteluamme päivittäin ja luotettavien tiedon lähteiden tunnistaminen on yhä vaikeampaa. Algoritmit ohjaavat meitä myös valheellisen tiedon äärelle. Tiedon omistaminen on taloudellisesti kannattavaa ja tietoa käytetään jopa aseena sodissa. Yhteiskunnan on puolustettava sivistystä osoittamalla verkkoalustojen tarjoajille vakava vastuu valheellisen tiedon leviämisen estämisestä. Sivistyksen tehtävänä on tarjota osaamista informaatiovyöryssä luovimiseen.

MIELENTERVEYS

Sivistyksellä on tarjota ratkaisuja yhteiskunnan henkisen hyvinvoinnin parantamiseksi. Mielenterveyden häiriöt ovat kasvaneet suomalaisten uudeksi kansansairaudeksi, minkä kustannukset taloudelle voidaan laskea miljardeissa. Inhimilliset vaikutukset sairastuneen elämään ja lähipiiriin ovat mittaamattomat. Suomalaisten mielenterveyttä haastavat muun muassa yksinäisyyden kokemukset, opiskeluvuosien ja työelämän paineet sekä taloudelliset huolet. Kasvatuksen, koulutuksen, harrastusten ja liikunnan avulla voimme muuan muassa vahvistaa kykyä tunteiden käsittelyyn ja lisätä osallisuuden kokemusta.

Sivistyksen saavutettavuus

Keskustalle mahdollisuuksien tasa-arvo on sivistyspolitiikassa keskeisintä.

Ei ole tärkeämpää tavoitetta kuin se, että koulutuksen ovet avautuvat kaikille sitä tarvitseville. Keskusta tunnistaa koulutuksen tasa-arvon esteet,

kuten alueellisen eriytymisen, väestön ikääntymisen ja oppijoiden entistä moninaisemmat tarpeet opetuksessa ja ohjauksessa, esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten sekä maahanmuuttajataustaisten oppijoiden määrän lisääntyessä. Koulutus periyty edelleen 2020-luvun Suomessa, eli meillä on myös ylisukupolvista pahoinvointia.

Suomen pienenevät ikäluokat yhdessä kaupungistumisen kanssa haastavat kuntien sivistyspalveluita. Viime vuosien positiivisista lapsiuutisista huolimatta joihinkin kuntiin syntyy vuodessa vain yksi lapsi tai ei yhtään. Toisaalla taas lasten määrä kasvaa suuren päiväkodin verran vuodessa. Keskusta etsii vastauksia yhteiseen kysymykseen: miten turvataan sivistykselliset oikeudet muuttuvissa olosuhteissa?

Jokainen koti on maailman keskipiste. Perheiden vastuu lasten ja nuorten kasvatustehtävässä on merkittävin. Esimerkiksi leikin kautta opimme jo pienenä vuorovaikutussuhteita, tunteita ja toimintatapoja. Tuemme perheiden roolia sivistyksen välittämisessä tuleville sukupolville.

Keskustan linja on se, että varhaiskasvatus, peruskoulu ja toisen asteen koulutus ovat jatkossakin lähipalveluita.

Myös kulttuuri, liikunta ja nuorisopalvelut tarjotaan jatkossakin paikallisina palveluina. Me puolustamme sitä, että jokaisessa maakunnassa on laadukasta korkeakoulutusta ja mahdollisuus työskennellä kulttuurin, liikunnan tai tutkimuksen ammattilaisena.

Keskusta painottaa sukupuolten välisen tasa-arvotyön merkitystä. Suomessa ammatit ovat voimakkaasti sukupuolituneet ja jakautuminen on OECD maiden suurin. Segregaation purkamiseen on kiinnitettävä huomiota jo varhaiskasvatuksessa ja kotien aamupalapöydissä. Mitä paremmin perheen kasvatustyötä ja opinpolun alkua tuetaan, sitä paremmin erityisesti periytyvään huono-osaisuuteen voidaan puuttua. Sukupuolten välisen erojen minimointi oppimistuloksissa ja arvosanoissa tulee asettaa koulutuspolitiikan keskeiseksi tavoitteeksi.

Keskusta on tehnyt kunnianhimoisia tekoja nuorten syrjäytymisen poistamiseksi, kuten oppivelvollisuuden pidentäminen sekä harrastamisen Suomen mallin ja ohjaamotoiminnan vakiinnuttaminen. Tätä työtä Keskusta haluaa jatkaa. Osallisuuden kokemuksen tulee olla koulutuksen ja harrastustoiminnan keskeinen tavoite. Mitä varhaisemmin tukea tarjotaan, sen paremmin se auttaa.

TAVOITTEET

Kolme kovaa valuuttaa

Oppimisen tukipaketti: Oppilashuollon ja opintojen ohjauksen resursseja pitää kasvattaa pitkäjänteisesti, jotta pystymme vastaamaan jatkuvasti kasvavaan tuen tarpeeseen. Erityisen tuen osaajien koulutuksen kehittäminen läpi oppioikeuden sekä oppilas- ja opiskelijahuollon mitoitusten kuntoon laittaminen ovat Keskustan keskeisimpiä tavoitteita oppilashuollon kehittämiseksi. Keskusta myös esittää lasten ja nuorten parissa työskentelevien kunnan työntekijöiden nykyistä systemaattisempaa täydennyskouluttamista neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivien lasten tueksi sekä lasten poissaoloja seuraavan mallin käyttöönottoa jokaisessa peruskouluissa. Myös joustava perusopetus (JOPO) tulee laajentaa kaikkiin kouluihin. JOPO-luokkien tavoitteena on ennaltaehkäistä peruskouluikäisten koulupudokkaiden syrjäytymistä yhteiskunnasta ja edistää nuorten siirtymistä toisen asteen opintoihin. JOPO-toiminnasta tulee tehdä lakisääteistä.

Ohjaamoverkosto joka kuntaan: Jokaisella nuorella pitää olla mahdollisuus hakea matalan kynnyksen apua oman elämänpolun löytämiseksi. Siksi ohjaamojen palveluiden on oltava saatavilla jokaisessa kunnassa. Jatkossa on panostettava entistä enemmän ohjaamoiden liikkuviin palveluihin. Ohjaamoiden osaamista tulee vahvistaa työllisyyden- ja koulutusneuvonnan palveluiden lisäksi myös velkaantumisen ja kuntoutuksen osa-alueilla. Ohjaamoiden on toimittava luontevasti yhteistyössä myös perheneuvonnan kanssa.

Keskustan lähikoulumalli - kyläkoulujen ja korttelikoulujen uusi aika (Liite1 viimeisellä aukeamalla): Yhdenkään lapsen tai nuoren koulupolku ei saa olla postinumeron vuoksi liian rankka. Lähikoulu mahdollistaa sen, että lapset voivat keskittyä oppimaan ja oppimaan matkustamisen sijaan. Erilaiset joustavat ratkaisut mahdollistavat lähipalveluiden kehittämisen ja lasten vähenevään määrään varautumisen yhtä aikaa. 2020-luku alleviivaa kyläkoulujen merkitystä myös elämänmittaisen oppimisen keskuksina. Keskusta haluaa vahvistaa sivistyksen olohuoneita jokaisessa kylässä ja korttelissa. Joskus tämä voi tarkoittaa pelkästään nopean internetyhteyden tarjoamista yhteisön jäsenille ja käsikirjastoa. Toisaalta koulukeskusten yhteydessä voidaan tarjota kirjastopalveluiden lisäksi myös neuvontaa työttömille ja uutta osaamista haakeville. Etäopetus hyvien internetyhteyksien kylä- ja korttelikoulujen ”olohuoneissa” monipuolistaa alueen opetustarjontaa ja pienentää alueellista eriarvoistumista valtakunnallisesti ja kaupunkien sisällä.

● **Pienten lasten koulu vakinaistettava:**

Pienten lasten koulu tarkoittaa peruskoulun ensimmäisille vuosille luotavaa perustaitojen tarkastelupistettä, joka ajoittuisi toisen luokan loppuun. Kyseessä on Keskustan esittämä ja vuosina 2022–23 hallituksen pilotoima toimintamalli, jossa varhaiskasvatuksesta sekä esi- ja perusopetuksen 1.–2. luokista muodostetaan kokonaisuus. Eteenpäin siirrytään joustavasti vasta, kun perustaidot on saatu. Perustaidot, kuten lukeminen, kirjoittaminen, laskeminen sekä tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat merkittäviä taitoja, joita haluamme tällä mallilla vahvistaa. Yhteiskunnallisesti on hyväksyttävää, että joillakin näiden taitojen oppiminen vaatii lisää aikaa. Aikaisempia joustavampien oppimisryhmien ansiosta oppilas voi aina jatkaa oppimista ennestään tuttuun kavereiden kanssa. Tämä tasaa myös alku- ja loppuvuonna syntyneiden oppimiseroja.

● **Varhaiskasvatuksen monipuolisuus turvattava:**

Varhaiskasvatuksesta on pyritty rakentamaan koulutusjärjestelmän luontevaa alkua. Keskusta tukee varhaiskasvatuksen

kehittämistä ja näkee varhaiset vuodet merkittävänä. Varhaiskasvatuksen kehittämisessä tavoite ei ole kuitenkaan pelkkä osallistumisaste, vaan se, että kaikenlaiset perheet pystyvät osallistumaan. Tarvitsemme osa-aikapäiväkoteja, avointa varhaiskasvatusta, perhepäivähoitoa, kolmannen sektorin kerhoja ja monia muita ratkaisuja. Varhaiskasvatuksen laadukasta kolmiportaista tukea tulee olla tarjolla ratkaisusta riippumatta.

● **Lisää varhaiskasvatuksen ammattilaisia:**

Varhaiskasvatuksessa tarvitaan henkilöstörakenteen ja kelpoisuuksien muutoksia. Nykyinen malli, jossa sosionomikoulutuksen saaneilla ammattilaisilla ei ole kelpoisuutta opettajiksi, on heikentänyt alan vetovoimaa ja lisännyt työvoimapulaa. Varhaiskasvatukseen tarvitaan yli 4000 uutta opettajaa vuoteen 2030 mennessä. Henkilöstörakenteen osalta tulee tehdä uudistukset, jotka turvaavat jokaisen lapsen mahdollisuuden oppia lähellä kotia. Varhaiskasvatustalakeja tulee muuttaa siten, että osajaja riittää kaikissa olosuhteissa. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden varhaiskasvatustajien arvostusta on kasvatettava heidän kelpoisuuksiinsa parantamalla.

● **Onnistunutta poikapedagogiikkaa:**

Poikien osalta tärkeät nivelvaiheet, kuten 3 lk., 5 lk. ja 9 lk. on syytä tunnistaa. Otetaan sukupuolisensitiivinen toimintakulttuuri osaksi koulujen tasa-arvosuunnitelmia ja opettajankoulutusta. Suomessa tulee toteuttaa valtakunnallinen tutkimus, jossa tutkitaan oppimiseroja ja niiden syitä sukupuolten välillä. Peruskoulussa tulee entistä enemmän panostaa tärkeisiin perustaitoihin myös oppipolun alun jälkeen, kuten sujuvaan kirjoitus- ja lukutaitoon, matematiikan perusasioihin sekä itsensä johtamiseen.

● **Kotoutumiskoulutus kuntoon:** Uuteen kotimaahan kotoutuminen edellyttää uudenlaista osaamista. Kuitenkin kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyille koulutuksille osoitettu määräraha on edelleen riittämätön. Keskusta tunnistaa, että maahanmuuttajaitien koulutustasoa on nostettava ja maahanmuuttajataustaisten lasten osaamisen erot muuhun väestöön nähden tulee poistaa. Tarvitsemme koulupolun, jossa varhaiskasvatuksesta lähtien tuetaan maahanmuuttajataustaisten lasten kielen kehittymistä. Parhaita tuloksia saadaan, kun osaamista tarjotaan sekä lapsen äidinkielen että suomen tai ruotsin kielen taitoon.

● **Loppu kouluväkivallalle:**

Koulukiusaamisesta ja -väkivallasta tulee tehdä loppu. Jo olemassa olevia kiusaamisen ehkäisemiseen tähtäviä ohjelmia tulee entistä tehokkaammin ottaa käyttöön ja varmistaa, että ne toimivat kaikissa oppilaitoksissa. Yhtenä keskeisenä keinona kiusaamisen vähentämisessä vahvistetaan vuorovaikutus- sekä tunnetaitojen oppimista osana opetussuunnitelmia.

● **Hyväksytään monipaikkaisuus:**

Yhä useamman perheen arki jakautuu monen paikkakunnan kesken. Keskustan mielestä varhaiskasvatuksen ja koulujen tulee joustaa ja tukea perheiden monipaikkaisuutta. Tätä voitaisiin edistää mallilla, jossa vastuu ja rahoitus oppilaan opetuksesta jakautuu enintään kahden kunnan välillä vähintään kuukauden mittaisella jaksolla. Koulumatkatuen on seurattava esimerkiksi kahdessa kodissa asuvaa eroperheen lasta.

● **Laadukasta etäpedagogiikkaa ja osaetäkoulut jokaiseen kuntaan:**

Perusasteelle lähiopetuksen rinnalle tulee saada tarvittaessa hyödynnettävä, joustavuutta lisäävä etäoppimismahdollisuus. Etäoppimismahdollisuudet monipuolistavat tarjontaa ja pienentävät alueellista eriarvoistumista valtakunnallisesti. Laadukas etäopetus vaatii etäpedagogiikan taitoja, joita tulee opettaa kaikille osana opettajankoulutusta ja jalkauttaa oppilashuollon toimintatavoiksi. Osaetäkoulu-mahdollisuuden pitää olla jokaisessa kunnassa tarjolla esimerkiksi tukiopetukseen, vuoroasuille lapsille ja pitkien koulumatkojen oppilaille.

Ammattitaidon kunnianpalautus

Ammattitaidon kunnianpalautus

Keskusta tukee erilaisia polkuja oppia, kuten ammatillista osaamista ja vapaaehtoistyötä sekä tunnistaa laajasti sivistystyön monet sävyt. Keskusta on huolissaan siitä, että ammattitylpeys ja perustaidot,

kuten lukeminen, kirjoittaminen ja laskeminen, ovat tutkimusten mukaan heikentyneet. Tämä näkyy niin työn laadussa kuin suomalaisten työn mielekkyydessä. Ammattitaidon kunnianpalautus on kriittistä suomalaisten työssä jaksamisen kannalta.

Keskustan mielestä on kunnia asia valita ammatillinen koulupolku. Tarvitsemme ammatillista osaamista niin elinkeinoelämän kuin julkisen sektorin palvelukseen. Laadukas ja ketterä ammatillinen koulutus on vastaus myös Suomen akuuttiin osajapulaan. Ammattitylpeyteen, laadukkaaseen työnjälkeen ja itsensä kehittämiseen tulee kannustaa.

Siinä missä ammatillisella polulla on elintärkeä rooli Suomen rakentamisessa, myös opettajien roolin tärkeys on kiistämätön. Opettajien arvokkaalla osaamisella rakennetaan saavutettavaa ja laadukasta koulutusta ympäri Suomen. On tärkeää tukea opettajien jaksamista ja työkykyä samalla kun kehitämme ja laajennamme koulutusta.

Ammatillisen koulutuksen reformi oli tarpeellinen ja kehitti koulutusta työelämäyhteistyötä lisäten. Reformin vuoksi nyt

tarvitaan ennen kaikkea rauhaa perustyön tekemiselle eli opiskelijoiden kohtaamiselle ja taitojen oppimiselle. Reformin tulokset näkyvät koulutusjärjestelmässä vasta vuosien kuluttua, jonka vuoksi tuloksia on mitattava vuosina 2025 ja 2030. Työelämäyhteistyö on tärkeä osa ammatillista koulutusta, mutta opetusvastuuta ei voida siirtää liiaksi työpaikoille ja yrityksille. Koulutusvastuun on oltava koulutuksen järjestäjällä etenkin tutkintojen alussa. Henkilökohtaistaminen luo tähän joustoa. Keskustan mielestä nuorten tulisi saada ammatillisessa koulutuksessa nykyistä enemmän tukea opintoihin.

Suomen kilpailukyky riippuu osaajien löytymisestä työmarkkinoille. Toisen asteen oppivelvollisuuden toteuttajien tiivis horisontaalinen yhteistyö on mahdollisuus. Ammatilliset oppilaitokset ja lukiot tekevät jo nyt hyvää työtä joustavien polkujen mahdollistamiseksi koulutusmuotojen välillä. Ammattikoulutuksen ja lukion välille tarvitaan vielä enemmän kaksois- ja kolmoistutkintoja ja ristiinopiskelun mahdollisuuksia.

Tavoitteet

Kolme kovaa valuuttaa

Soveltavan tutkimuksen arvonnousu:

Ammattikorkeakoulut kattavat koko Suomen ja ylläpitävät alueiden kehitystä. Ammattikorkeakoulujen tekemä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta (TKI) on tunnistettava ja tunnustettava yhtä tärkeänä ja omaleimaisena tehtävänä, kuin yliopistojen TKI-työ. Ammattikorkeakoulujen TKI-työn rahoitusta tulee lisätä. Parhaiten tämä onnistuu Business Finlandin konkreettisia yritysten ja ammattikorkeakoulujen yhteishankkeita tukemalla.

Koulutuksen ennakkoinnin maakuntamalli:

Toisen asteen- ja korkeakoulujen kumppanuutta ja yhteistyötä erityisesti seutukaupungeissa tehostamalla voimme kehittää alueiden veto- ja pitovoimaa. Koulutuksen ennakkoinnissa paras kumppani on alueen osaajat ja elinkeinoelämä. Tuetaan ja kannustetaan yhteistyön kehittymistä. Rahoitusmalleja tulee päivittää tukemaan yhteistyön tekemistä.

Korkeakoulujen aloituspaikkoja lisättävä koko Suomeen:

Näin hakijasumaa saadaan purettua ja elinkeinoelämälle saadaan riittävästi osaajia. Suomen elinkeinoelämä tarvitsee tulevina vuosina merkittävästi aiempaa enemmän korkeakoulutettuja työntekijöitä. Kyse on tulevaisuudessa kymmenistä tuhansista korkeakoulupaikoista. Vuoteen 2030 mennessä 50 000 uutta aloituspaikkaa takaa kansallisen tavoitteen riittävästä korkeakoulutettujen määrästä. Osaamista kaivataan esimerkiksi digitalisaation myötä yhä useammassa työpaikassa ja kilpailukykyyn turvaamiseksi tuleekin korkeakoulutettujen määrää lisätä.

● Ammattikasvatuksen professuureja:

Ammattikasvatuksen kehittyminen edellyttää nykyistä vahvempaa tieteellistä tutkimusta, professuureja sekä ammatillisen opettajuuden tukea ammatillisten opettajakorkeakoulujen yhteistyöllä. Tarvitaan tutkimukseen perustuvaa tietoa kehittämisen ja päätöksenteon pohjaksi.

● Yrittäjyyskasvatusta läpi koulupolun:

Työelämäyhteistyö on nähtävä kahdensuuntaisena: yritykset on soveltuvin osin saatava mukaan oppilaitoksissa tapahtuvaan opetukseen ja opettajien osaamista on ylläpidettävä säännöllisillä työelämäjaksoilla. Opiskelijoita on kannustettava yrittäjyyteen tekemällä yrittäjyys Hankkeet helpoiksi ja saavutettaviksi. Kouluaikaiselle yrittäjyydelle sopivia muotoja ovat esimerkiksi osuuskuntatoiminta ja yhteiskunnallinen yrittäjyys.

● Kädentaitojen arvonnousu:

Tarvitsemme toimenpideohjelman teknisen työn ja käsityötaitojen osaamisen nostamiseksi. Teknisen työn ja tekstiilityön tuntimäärät yläkoulussa putosivat

opetussuunnitelmauudistuksen myötä kolmannekseen aiemmasta. Käsiyön valinta valinnaisaineeksi on pudonnut kahdessa vuodessa lähes puoleen entisestä. Pelkona on kädentaitojen osaamisen katoaminen.

● **Toteutetaan opetussuunnitelma-tarkastelu uusien taitojen osalta:**

Ammattitaidon vaatimukset muuttuvat ajassa. Perinteisten oppiaineiden lisäksi tarvitsemme osaamista erilaisista tulevaisuuden metataidoista. Toteutetaan opetussuunnitelmien tarkastelu varmistamaan, että opetussuunnitelmien osaamistavoitteet sisältävät myös keskeiset metataidot. Vielä kukaan ei tiedä, miltä työ vuosikymmenten päässä näyttää. Monia ammattikuntia katoaa ja uusia tulee tilalle. Esimerkiksi teknologian kehityksen, globalisaation sekä empatian vaatimukset ymmärtäville ammattilaisille avautuu runsaasti työmahdollisuuksia.

● **Kansalaistaidon yleiskurssi:** Kansalaistaidon yleiskurssin tulee jatkossa olla pakollinen osa yleisopintoja kai-

kille toisen asteen opiskelijoille. Kurssi tukee varautumisen ja itsenäisessä elämässä tarvittavien taitojen, kuten talousosaamisen karttumista, käsittelee vuokrasopimuksen laatimista, työehtosopimuksia, työntekijän oikeuksia ja velvollisuuksia sekä velkoihin liittyviä vastuita ja seurauksia.

● **Osaamisen reservi:** Osaamista on ajateltava myös huoltovarmuuden kannalta. Tällaisia kriittisiä osaamisen alueita ovat mm. kansainvälisyys- ja kielitaidot, kyberosaaminen ja tekniikan taidot. Puolustusvoimien ja kokonaisturvallisuuden tarpeet tulee huomioida koulutuksen suunnittelussa ja osaamisesta kertyneet taidot tulee huomioida Puolustusvoimien reservissä.

● **Laajennetaan TKI-verokannustimen käyttöä:** Tarvitsemme kannusteita, jotta suomalainen työelämä kehittyy ja yritykset panostavat tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toimintaa. Kannusteen tulisi tukea yritysten ja oppilaitosten yhteistyötä.

Elämänmittainen oppiminen

Ihmisellä tulee aina olla mahdollisuus kehittyä ja oppia. Elinikäinen oppiminen ja itsensä jatkuva kehittäminen sekä monipuolinen täydennyskoulutus on Keskustan sydämen asia.

Keskustalainen ajattelu lähtee siitä, että jatkuva oppiminen tukee kaikkien osapuolten tavoitteita ja kehitystä. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kannalta on ensisijaisen tärkeää, että osaaminen vastaa kunakin aikana työelämän tarpeita siten, että elinkeinoelämällä on mahdollisuuksia toimia tuloksekkaasti ja kehittyä. Jatkuva oppiminen on mahdollisuus myös kestävän kehityksen kannalta, sillä uudella osaamisella voimme etsiä aiempaa kestävämpiä ratkaisuja työssä jaksamiseen ja yhteiskunnan toimintaan. Erityistä huomiota tulee kiinnittää niihin rakennemuutosaloihin, joihin vihreä siirtymä ja teknologia vaikuttavat. Yhteiskunta pärjää parhaiten, kun kaikki pystytään pitämään mukana työssä ja toimessa. Siksi Keskusta haluaa, että osaamisen kehittäminen

on saavutettavaa erilaisille yksilöille ja yrityksille

Suomi pärjää, kun kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi jatkuvan oppimisen mahdollisuudet ovat kaikkien saavutettavissa. Siksi myös vastuiden ja velvollisuuksien tulee jakautua oikeudenmukaisesti. Yhteiskunnan tehtävä on varmistaa eri julkisten toimijoiden edellytykset tuottaa laadukkaita ohjaus- ja koulutuspalveluita jokaisen työikäisen ja työnantajan käyttöön.

Elämänmittainen oppiminen on paljon muutakin kuin jatkuvaa ja formaalia oppimista. Keskusta haluaa pitää kiinni kattavasta kirjastoverkosta, joka antaa kaikille mahdollisuuden lukea ja oppia uutta lähipalveluna.

Oppiminen ei saa loppua työelämän päättymiseen. Myös ikäihmisillä on oikeus oppia. Keskusta huolehtii ikääntyneiden ihmisten sivistyksellisten oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaamisesta. Tämä on tarpeen ottaa huomioon koulutuksen tavoitteissa, vanhuuteen varautumisen kansalaistaitojen edistämiseksi sekä ikääntyneiden digitaitojen vahvistamisessa.

TAVOITTEET

Kolme kovaa valuuttaa

Oppisopimuskoulutuksen määrä tuplattava: Suunnataan oppisopimuskoulutusta erityisesti ammatinvaihtajille. Oppisopimuskoulutus sopii aktiiviselle opiskelijalle ja vastuunsa opetuksesta kantavalle yritykselle. Ammatillisen koulutuksen reformi toi mahdollisuudet hyödyntää sekä oppisopimusta että lyhyempiä koulutussopimusjaksoja, mutta tietoisuus mahdollisuuksista ei ole tavoittanut työnantajia. Otetaan reformin tuomat mahdollisuudet entistä paremmin käyttöön, lisätään tietoa mahdollisuudesta yhdistää oppisopimusta ja koulutusta oppilaitoksessa sekä vahvistetaan nykyisen mallin jalkautumista. Työpaikalla opettamisesta maksetaan yrityksille kohtuullinen korvaus.

Laajennetaan Suomen harrastamisen malli ikäihmisille: Keskusta on rakentanut jokaiselle suomalaiselle lapselle ja nuorelle pysyvän oikeuden maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Jokaiselle lapsen turvana on oltava jatkossakin yksi mieluisin ja maksuton harrastus. Jatkoissa mallia tulee kehittää muun muassa kuljetusoppilaille ottamalla parhaimmat paikalliset onnistumiset käyttöön kaikissa kunnissa. Harrastamisen mallin rahoitusta on suunnattava toiminnan järjestäjille. Järjestöjen harrastustarjonnan avulla toimintaan saadaan monipuolisuutta ja laatua myös harvemmin asutulla seudulla. Malli tulee laajentaa vähitellen myös ikäihmisten oikeudeksi kaikkialla Suomessa. Keskustan pitää mielen sivistyksen puolta myös vanhuspalvelulakia uudistettaessa.

Jatkuvan oppimisen hakeva toiminta: Osa jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmän toimimattomuudesta johtuu siitä, että käyttäjät eivät tunne heille kuuluvia etuuksia. Lisätään matalan kynnyksen hakevaa toimintaa jatkuvan oppimisen lisäämiseksi koulutuksessa aliedustetuille ryhmille. Matalan kynnyksen toimenpiteillä tavoitetaan ja motivoidaan yksilöitä ja yrityksiä oman osaamisen kehittämiseen. Palvelut tuodaan lähelle esimerkiksi kirjastoihin, kauppakeskuksiin tai suoraan työpaikoille.

- **Maahanmuuttajien aiemmin hankittu osaaminen näkyväksi:** Tehostetaan vieraskielisten ohjauspalveluita siten, että ulkomailla hankittu osaaminen kyetään tunnistamaan ja tunnustamaan suomalaisen osaamisjärjestelmän mukaiseksi. Järjestetään mahdollisesti tarvittava lisäkoulutus helposti saatavaksi ja kehitetään mentorointia tukemaan maahanmuuttajien etenemistä työuralla. Myönnetään englanninkielisiä tutkinnonanto-oikeuksia ammatillisille oppilaitoksille. Mahdollistetaan S2-kielen opetus ja oikea kohdentuminen jokaiselle vieraskieliselle kotoutumisprosessin, työn tai opiskelun ohessa.
- **Lainsäädäntö tukemaan työikäisten jatkuvaa oppimista:** Lainsäädäntö ei tunnista jatkuvaa oppimista eikä jatkuvan oppijan käsitettä. Jatkuvaa oppimista koskevia lakeja on luotu työllisyys-, koulutus-, elinkeino- ja sosiaalipolitiikan sekä työelämän kehittämisen näkökulmasta. Keskusta haluaa rakentaa jatkuvan oppimisen lainsäädännön, joka tunnistaa osaamisen kehittämisen kaikista eri politiikan lohkojen näkökulmista.
- **Jatkuvan oppimisen palvelut yhdeältä luukulta:** Tarvitsemme digitaalisen alustan, josta jatkuvan oppimisen ohja-

us ja opintotarjonta ovat helposti saatavissa. Digitaalisilla palveluilla on merkittävä rooli palvelujen saavutettavuuden, sujuvuuden ja riittävyyden näkökulmasta. Yksilölle ja yrityksille saattaa ajoittain olla hankalaa tunnistaa omaa osaamistaan tai sen kehittämistarpeita. Tuen tarve on myös entistä yksilöllisempää.

- **Lyhytkoulutustarjontaa tarpeeseen:** Työikäisten keskuudessa osaamisen päivittäminen tulisi tapahtua lyhyempien ja kohdennettumpien kokonaisuuksien kautta. Oppilaitosten täytyy kyetä tarjoamaan lyhytkoulutusta ja mikro-osaamiskokonaisuuksia nopeavaikutteisena toimenä työelämän uusimpiin osaamistarpeisiin. Koulutuksen rahoitusmallien on kannustettava tähän. Ammatillinen opettajankoulutus on saatava avoimen korkeakouluopetuksen piiriin.
- **Vapaa sivistystyö osaksi jatkuvan oppimisen tarjontaa:** Vapaa sivistystyö on osaamisen kehittämisen väline. Vapaan sivistystyön palveluita tulisi kasvattaa ja hyödyntää jatkuvan oppimisen palveluissa. Erityisesti maahanmuuttajien kotoutumis- ja koulutuspalveluissa sekä senioreiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten osallisuutta lisäävissä palveluissa vapaan sivistystyön roolia tulisi kasvattaa.
- **Luovutaan ensikertalaisikiintiöistä:** Ensikertalaisikiintiöt lisäävät nuorten epävarmuutta opintopolulla ja luovat kulttuuria, jossa väärä valinta nostaa seinän vastaan. Nuoret eivät uskalla ottaa korkeakoulupaikkoja vastaan, jos paikka ei lopulta olekaan se itselle paras mahdollinen. Umpikujien sijaan tulee kehittää siirtymiä korkeakoulujen ja koulutusohjelmien välillä. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta on tehtävä mutkatonta ja avoimia väyliä korkeakouluihin tulee tukea.

Suomalaisen kulttuurin taitekohta

Koronapandemia oli historiallinen koetelemus suomalaiselle kulttuuri- ja liikuntakentälle. Koronan myötä kokonaisia ikäluokkia on jäänyt vaille liikunta- ja kulttuurikokemuksia, alojen ammatilaisten elinkeino

vaarantui ja vapaaehtoisuuteen perustuvat tapahtumat peruttiin. Usko ja luottamus kulttuurin ja liikunnan nousuun on palautettava.

Taitekohtia on ollut ennenkin ja niissä piilee myös vahvistumisen mahdollisuus. Keskusta tunnistaa kulttuurin, kielen ja aktiivisen kansalaistoiminnan yhdistävän voiman. Siinä missä juurettomuus luo osattomuutta, omien juurien tunteminen ja todeksi eläminen rakentavat omaa paikkaa yhteisössä. Meidän on tuettava kansalaisia yhdistävää kulttuuritoimintaa ja saavutettavaa kansansivistystä. Tarvitsemme myös toimintaa, joka edistää aineettoman ja aineellisen kulttuuripääoman siirtymistä uusille sukupolville. Esimerkiksi karjalaiskulttuurit ja saamelaisuus ovat osa juuriamme, joiden siirtyminen seuraaville sukupolville on kriittinen osa suomalaisuutta. Myös rikasta suomalaista puhuttua ja kirjoitettua kieltä, kuten maamme itäisten ja läntisten murrealueiden kieltä, on tuettava eri tavoin.

Kulttuuri elää ajassa, mutta sen tulee yhdistää ja tuntua omalta. Kulttuuriperintöä ylläpidetään ja kehitetään maassamme pitkälle kuntien ja järjestöjen sekä vapaata sivistystyötä tekevien opistojen piirissä.

Kulttuurin kautta voimme parantaa ratkaisevasti esimerkiksi maahanmuuttajien kotouttamista, nuorten koheesiota ja poistaa yksinäisyyttä. Kulttuuritoiminta edistää eri-ikäisten psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia. Esimerkiksi Kaikukortti-toiminnan kaltaisilla malleilla voidaan vahvistaa erilaisissa elämäntilanteissa olevien mahdollisuuksia päästä kulttuuripalveluiden piiriin.

Suomalaiset tarvitsevat lisää liikuntaa. Suomalaisten hyvinvointi ja onnellisuus riippuvat liikunnan määrästä. Passiivisen elämäntavan myötä vähäisestä fyysisestä aktiivisuudesta on tullut kansanterveydellinen ongelma. Myöskään aktiivisuus ja liikunnan harrastaminen eivät jakaudu tasaisesti. Viime vuodet ovat lisänneet liikunnan polarisaatiota entisestään eri väestöryhmissä: osa liikkuu entistä enemmän ja osa liikkuu entistä vähemmän. Nykyisten palveluiden ja rakenteiden ulkopuolelle jäävät usein ne, jotka hyötyisivät liikunnasta eniten.

Keskusta edistää monipuolisia, esteettömiä ja saavutettavia liikuntapalveluita ja jokaisen mahdollisuutta omaehtoisen liikunnan harrastamiseen. Vaikka liikkuminen lähtee aina yksilöstä itsestään, yhteiskunta voi tukea liikunnallista elämäntapaa monin tavoin. Suomalaisia eniten liikuttavat ympäristöt ovat kävely- ja pyörätiet sekä luonto. Liikunnan olosuhteista ja liikuntajärjestöistä huolehtiminen parantaa merkittävästi ihmisten hyvinvointia.

Myös huippu-urheilulla on tärkeä rooli suomalaisten yhteisöllisyyden lisääjänä. Urheilijat toimivat esimerkkeinä, urheilu kerää ihmiset yhteen ja urheilijoiden menestys pönkittää tervettä kansallista itsetuntoa. Mahdollisuus urheiluammattilaisuuteen on turvattava.

TAVOITTEET

Kolme kovaa valuuttaa:

Keskusta tukee parlamentaarista sopua rahapelituotoilla rahoitettavien yleishyödyllisten toimintojen uudeksi rahoitusmalliksi: Rahoitus tulee siirtää valtion budjettiin ja sen yhdessä sovittu taso tulee turvata. Keskustan mielestä julkisella sektorilla on merkittävä rooli aikaisempien Veikkauksen edunsaajien, kuten kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön toiminnan rahoittamisessa ja turvaamisessa. Suomessa on esimerkiksi poikkeuksellisen voimakas ja monipuolinen liikunnan kansalaisjärjestökenttä, jonka toiminnan varaan liikunta- ja urheilutoiminta on maassamme rakentunut. Keskustan tavoite on järjestöjen elinvoiman turvaaminen.

Rakennetun kulttuuriperinnön rahasto: Suomessa on kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennettuja kohteita, joiden ylläpito on liian usein yksittäisten hyväntekijöiden varassa. Alueellinen eriytyminen johtaa siihen, että monella kunnalla ei ole varaa eikä osaamista ylläpitää ja kehittää oman alueensa historiallisesti merkittäviä kohteita. Keskusta ehdottaa ratkaisuksi kansallista liikelaitosta, jolloin kulttuurisen perinnön kannalta arvokkaat rakennukset olisivat samassa "taseessa". Samaa taseeseen saadaan sekä markkinoiden arvottomiksi katsomat rakennukset, mutta myös valtion, kuntien tai säätiöiden omistamat arvokkaimmista rakennuksista. Vahvaa tasetta hyödynnetään kaikkien kulttuurisesti arvokkaiden rakennusten ylläpidossa ja liikelaitoksen osaamista kohteiden kehittämisessä koko Suomessa.

Organisaatiotaiteilija ja kulttuuriosaamista sote-palveluihin: Lukuisten tutkimusten ja kehittämishankkeiden mukaan kulttuuritoiminta edistää eri-ikäisten psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia. Esimerkiksi organisaatiotaiteilijoiden kaltaisten toimintatapojen kautta voidaan tuoda uudenlaista kulttuuritoimintaa vanhuspalveluihin. Lisätään sote-henkilökunnan osaamista kulttuurihyvinvoinnista ja kulttuuritoiminnan hyvinvointia vahvistavista vaikutuksista sekä vahvistetaan kulttuuriseteleiden hyödyntämistä sote-palveluissa esimerkiksi organisaatiotaiteilijoiden keinoin. Kulttuuriläheteteillä ja -seteleillä aktivoidaan eri ikäisiä osallistumaan esim. kulttuuri-tapahtumiin ja taidenäyttelyihin.

- **Suomenkielisen kulttuurin tuki:** Suomen kieli on globaalin markkinan ja yleisön määrään liitetyn myötä esimerkiksi pop-musiikissa katoavaa ilmaisuja, jos sitä ei vaalita. Tarvitaan riittävää tukea antava toimintaympäristö, jotta suomenkielistä taidetta toteutetaan tulevaisuudessakin monipuolisesti.
- **Taiteilijapalkkio kotitalousvähenyksen piiriin:** Laajennetaan kotitalousvähenystä niin, että kotijuhlissa taiteilijoille maksettu palkkio voidaan vähentää verotuksessa. Muutos pienentää kulttuurialan harmaata taloutta ja kannustaa kulttuuripalveluiden nykyistä laajempaan kuluttamiseen.
- **Näyttelypalkkion laajentaminen gallerioihin:** Keskusta sai kuluneella hallituskaudella aikaan päätöksen kuvataiteilijoiden näyttelypalkkiosta, jonka myötä taiteilijoille voidaan maksaa museonäyttelyn eteen tehdystä työstä. Taiteen rahoitus ja taiteilijoiden ansiotason parantaminen ovat olleet kulttuuri- ja taidepoliittisen keskustelun kohteina pitkän aikaa. Näyttelypalkkio on kuvataiteilijoille maksettava korvaus museonäyttelyn eteen tehdystä työstä. Näitä työtehtäviä ovat esimerkiksi näyttelyn suunnittelu, ripustus, taideosten kuljetukset sekä näyttelyn

markkinointiin ja oheistapahtumiin, kuten taitelijatapaamisiin, osallistuminen. Mallia tulee laajentaa koskemaan myös gallerioita, jotta yhä useampi taiteilija pääsee mallin piiriin.

- **Kiertuetoiminnalla kulttuuria koko Suomeen:** Vahvistetaan kansallisteatterin, -baletin ja -oopperan kiertuetoimintaa niin, että suomalaisilla riippumatta asuinpaikasta, on mahdollisuus nauttia näiden kansallisten toimijoiden tarjonnasta. Kiertuetoiminnan laajentaminen parantaa kulttuurin saavutettavuutta.
- **Suomen Geopark kulttuuriperintökohteiden tunnettuuden lisääminen:** Vahvistetaan ymmärrystä alueiden kulttuuriperinnöstä tukemalla geoparktoiminnan laajentamista ja kehittämistä. Geoparkit kertovat tarinaa alueensa kansainvälisesti arvokkaan geologian, elollisen luonnon sekä maisemien ja kulttuuriperinnön avulla. Matkailullisen vetovoiman näkökulmasta Unesco Global Geoparkit ovat rinnastettavissa kansallispuistoihin ja Unescon maailmanperintökohteisiin. Unescon geoparkien tavoitteena on alueiden kestävä taloudellinen kehittäminen luontomatkailun avulla.

- **Sisulla liikkeelle -kärkihanke:** Perheillä on keskeinen rooli liikunnallisen elämäntavan opettajana. Nykyisellään vain murto-osa alle kouluikäisistä lapsista täyttää päivittäisen liikuntasuosituksen. Tähän me haluamme muutoksen ja se tapahtuu Liikkuva Koulu-ohjelman tavoitteiden jatkamisella koulujen arjessa. Aikuisväestöstä vain joka viides liikkuu terveytensä kannalta riittävästi, jonka vuoksi kuntien tulee tarjota liikuntaneuvontaa peruspalveluna. Äitiysneuvolaan laaditaan oma liikumisen malli, jolla tuetaan odottajan toimintakykyä ja aktivoidaan pitämään yllä liikettä. Synnytyksen jälkeistä palautumista tuetaan tarjoamalla jokaiselle synnyttäneelle fysioterapiakäynnit. Jälkitarkastusta

kehitetään laajemmaksi ja siihen sisällytetään synnyttäneen liikkeen lisäämiseen liittyviä elementtejä.

- **Kansallinen luontoliikuntaohjelma:** Luonto on suomalaisia toiseksi eniten liikuttava ympäristö ja luonnon hyvinvointivaikutukset ovat kiistattomat. Ehdotamme luotavaksi luontoliikunnan edistämistä varten oman kansallisen liikkumisohjelman. Ohjelma syventää luonnon virkistyskäytön strategiaa nimenomaan luonnossa liikkumisen olosuhteisiin ja tuo esille toimenpiteitä, joilla lisätään luonnossa liikkumista.

Keskustan lähikoulumalli - kyläkoulujen ja kortteli- koulujen uusi aika:

Yhdenkään lapsen tai nuoren koulupolku ei saa olla postinumeron vuoksi liian rankka. Lähikoulu mahdollistaa sen, että lapset voivat keskittyä opiskelemaan ja oppimaan matkustamisen sijaan. Erilaiset joustavat ratkaisut mahdollistavat lähipalveluiden kehittämisen ja lasten vähenevään määrään varautumisen yhtä aikaa. 2020-luku alleviivaa kyläkoulujen merkitystä myös elämänmittaisen oppimisen keskuksina.

Keskusta haluaa vahvistaa sivistyksen olohuoneita jokaisessa kylässä ja korttelissa. Joskus tämä voi tarkoittaa pelkästään nopean internetyhteyden tarjoamista yhteisön jäsenille ja käsikirjastoa. Toisaalta koulukusten yhteydessä voidaan tarjota kirjastopalveluiden lisäksi myös neuvontaa työttömille ja uutta osaamista hakeville. Etäopetus hyvien internetyhteyksien kylä- ja korttelikoulujen "olohuoneissa" monipuolistaa alueen opetustarjontaa ja pienentää alueellista eriarvoistumista valtakunnallisesti ja kaupunkien sisällä.

Toimenpiteitä valtakunnallisesti:

- Luodaan kunnille **lähikoululisä**.
- Perusasteen **koulumatkojen** pituuksia säädellessä nykyistä tiukemmin kotiovelta luokahuoneeseen, jotta päivittäinen koulumatkoihin käytetty aika ei nouse kohtuuttomaksi vaan pienenee nykyisestä.
- **"Yksi koulu – kaksi kuntaa"**: luodaan taloudellinen kannustin useamman kunnan yhteistyöhön yhteisen lähikoulun ylläpitämiseksi.
- Luodaan kannustin **jatkuvan oppimisen** palveluiden tarjoamiseen lähellä kylä- ja kortteli kerrallaan.
- Nostetaan rakennusten käyttöastetta mahdollistamalla koulujen hyödyntäminen **lähipalvelujen** tuottamisessa.
- Nostetaan **yhdysluokkapedagogiikan** osaaminen esille
 - Perustetaan yhdysluokkaprofessori
 - Luodaan yhdysluokkapedagogiikkaan erikoistuneille opettajille oma urapolku
 - Lisätään osaamispainotteisuuden arvostusta opetusryhmiä kootessa. Ei lokeroida lapsia iän perusteella.
 - Kartoitetaan yhdysluokkapedagogiikan rooli opettajankoulutuksessa

Toimenpiteitä kunnissa:

- Jokainen kunta laatii koulutusta koskevan **saavutettavuussuunnitelman**.
- Vahvistetaan **yhteisöllisyyttä** suuremmissa kouluissa jakamalla koulu sisäisesti pienempiin yhteisöihin. Samat koulukaverit kulkevat arjessa mukana, vaikka luokka-asteelta siirrytään seuraavaan.
- Laitetaan **sisäiset vuokrat** ja opetuskustannukset syyntiin: sisäisten vuokrien ja muiden opetuksen kustannusten tulee olla perusteltavissa, helposti hahmotettavissa ja vastata todellisia kustannuksia.
- Nostetaan rakennusten käyttöastetta
- Koulujen tilat ovat **lähiyhteisöjen** käytettävissä kohtuullista korvausta vastaan.
- Otetaan **etäopetus** käyttöön oppiaineiden ja tuki- ja täydennyskoulutuksen tarjoamiseksi.
- Lisätään mielekästä **toimintaa iltapäiviin** harrastusten avulla – "lapset ostareilta kouluihin"
- Tarjotaan oppilaille heidän tarvitsemansa tuki aina ensisijaisesti omassa lähikoulussa. Kehitetään **oppilashuoltoa myös etäpalveluna**.
- Tuetaan **kaavoituspolitiikalla** yhteisöjen elinvoimaa. Mahdollistetaan perheiden talonrakennus myös syrjemmille alueille.

Keskusta
Se kotimainen.